

Ενότητα 38

Η ελληνική διοίκηση της Μικράς Ασίας

Παράλληλα με την απόβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη, εγκαταστάθηκε στην πόλη και η **ελληνική διοίκηση**. Επικεφαλής ορίστηκε ο **ύπατος αρμοστής** (γενικός διοικητής) **Αριστείδης Στεργιάδης**, έμπιστος τόσο του Βενιζέλου όσο και των Βρετανών, με εντολή να αντιμετωπίζει ισότιμα όλους τους κατοίκους.

Ήταν μια πολιτική που δεν γινόταν πολλές φορές αποδεκτή από την ελληνική στρατιωτική ηγεσία, τον μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο και από ορισμένους Μικρασιάτες Έλληνες, γεγονός που, σε συνδυασμό με τον αυταρχικό χαρακτήρα του Στεργιάδη, **έκανε τον ύπατο αρμοστή αντιπαθή σε αρκετούς Έλληνες.**

Πάντως, **οι ελληνικές αρχές** επιτέλεσαν σημαντικό έργο στην **οικονομία**, στην **εκπαίδευση**, στην **υγεία** και ιδίως στην επανεγκατάσταση των Ελλήνων προσφύγων που είχαν διωχθεί παλαιότερα από τις οθωμανικές αρχές και τώρα επέστρεφαν.

1. Ελληνικές δυνάμεις στην ενδοχώρα της Μικράς Ασίας (καλοκαίρι 1921).

Οι επιχειρήσεις του ελληνικού στρατού έως το καλοκαίρι του 1920

Ο ελληνικός στρατός κατέλαβε αρχικά (15 Μάη 1919 η απόβαση) τα εδάφη της Μικράς Ασίας για τα οποία είχε εντολή από την Αντάντ.

Λίγο αργότερα, ο Βενιζέλος έλαβε από το συνέδριο του Παρισιού **άδεια επέκτασης της ελληνικής ζώνης κατοχής.**

Έτσι, ο ελληνικός στρατός, αφού κατέλαβε, την άνοιξη του 1920, την Α. Θράκη, **προέλασε, το καλοκαίρι του 1920, σε βάθος 100-150 χλμ. καταλαμβάνοντας μια ζώνη εδαφών στη Μ. Ασία** κατά πολύ μεγαλύτερη από αυτή που όριζε η συνθήκη των **Σεβρών** (είχε υπογραφεί λίγο νωρίτερα).

Η απόρριψη της συνθήκης των Σεβρών από το τουρκικό κίνημα αντίστασης

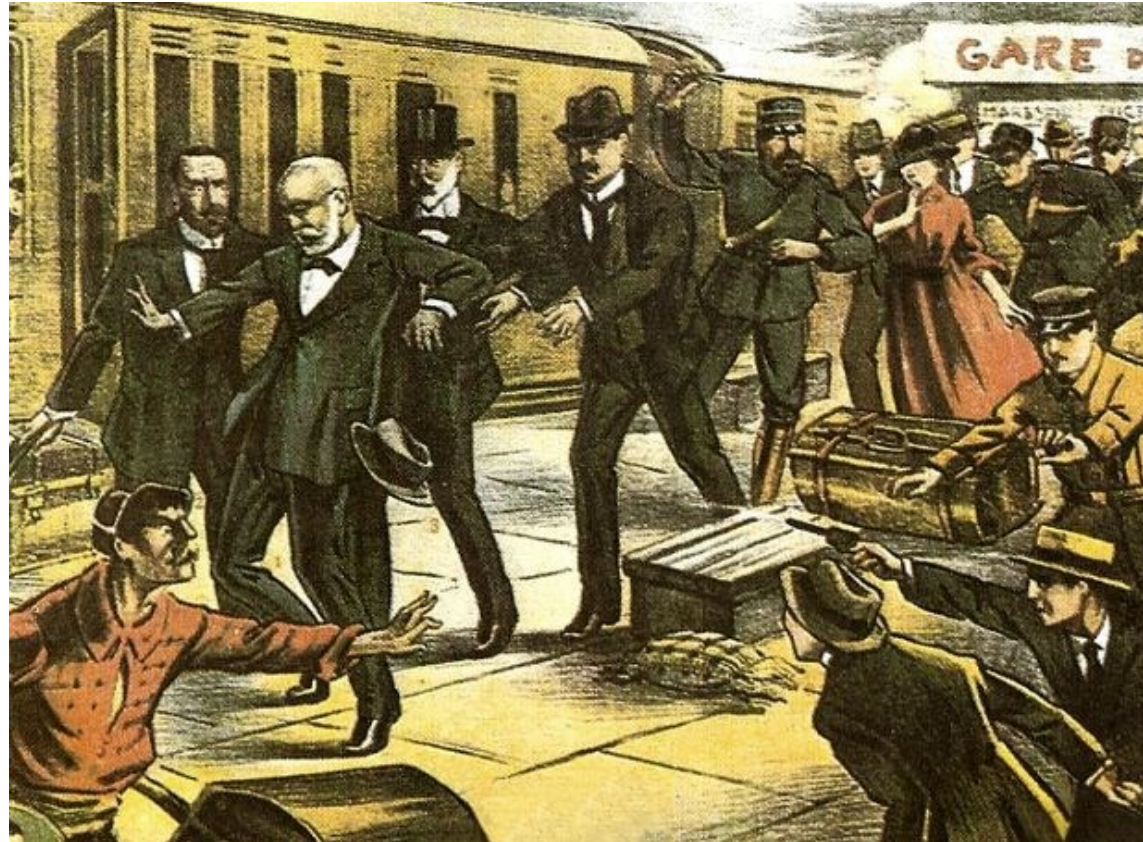

Οι ελληνικές επιτυχίες διευκόλυναν την **Αντάντ** να επιβάλει στον **σουλτάνο** τη συνθήκη των Σεβρών (καλοκαίρι 1920).

Όμως, η απόλυτη απόρριψη της συνθήκης από τον Κεμάλ σε συνδυασμό με την ενίσχυση του τουρκικού εθνικού κινήματος αντίστασης έκαναν τους συμμάχους επιφυλακτικούς σχετικά με το κατά πόσο ο ελληνικός στρατός θα μπορούσε να επιβληθεί.

Οι εκλογές του 1920 και η επάνοδος του Κωνσταντίνου

Λίγες μέρες μετά την υπογραφή της συνθήκης των Σεβρών ο Βενιζέλος δέχτηκε στο Παρίσι δολοφονική επίθεση από Έλληνες φιλοβασιλικούς, αλλά διασώθηκε.

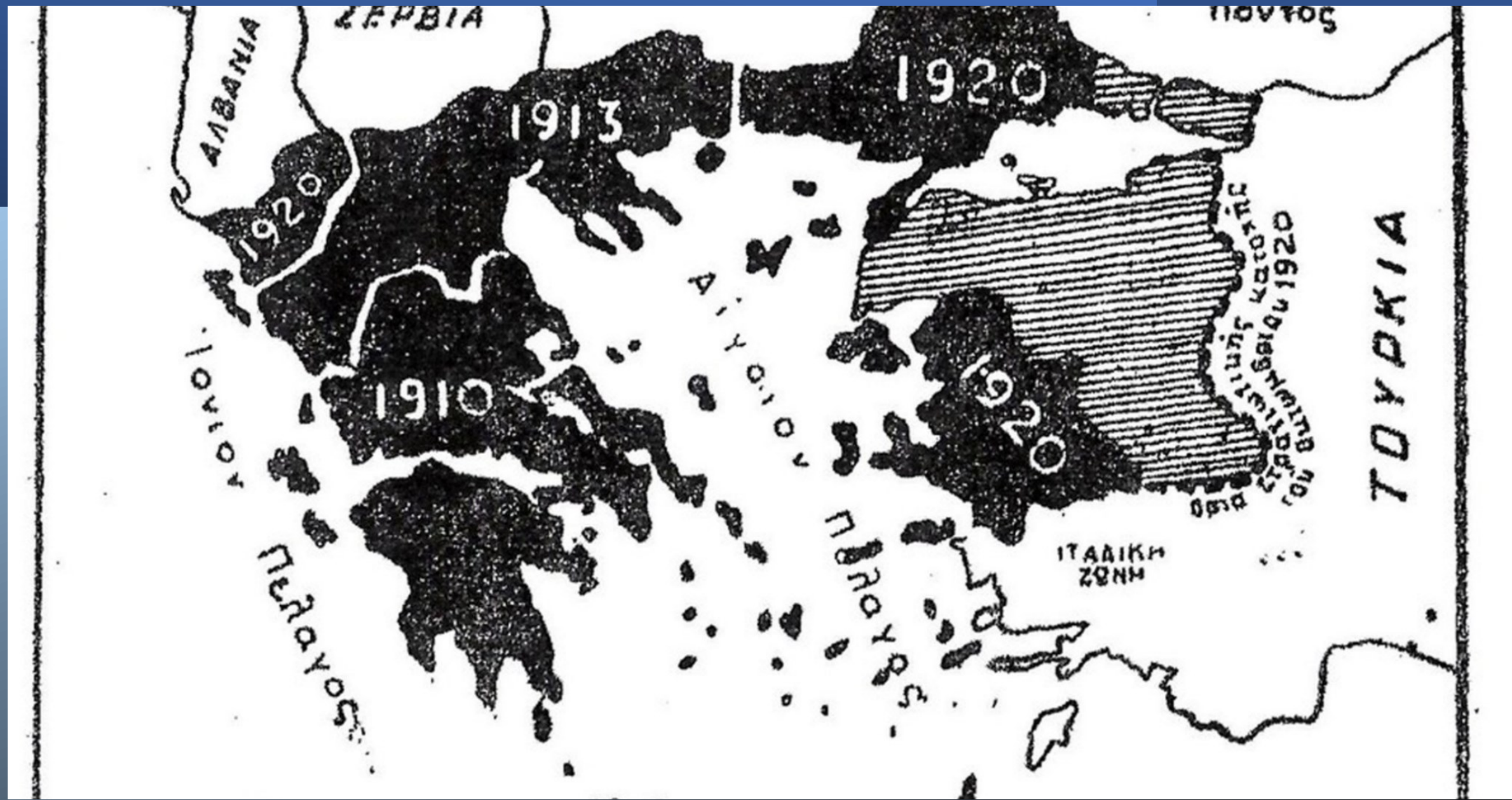

Αναρρώνει σε νοσοκομείο του Παρισιού

Λίγο μετά, στη διάρκεια
ταραχών που ξέσπασαν στην
Αθήνα, δολοφονήθηκε από
βενιζελικούς ο Ίων Δραγούμης,
γνωστός αντιβενιζελικός.

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα, ο Βενιζέλος προκήρυξε εκλογές, κρίνοντας ότι μετά την επιτυχία των Σεβρών η συγκυρία ήταν ευνοϊκή για να τις κερδίσει.

Υποτίμησε, όμως, το γεγονός ότι ένα σημαντικό τμήμα της ελληνικής κοινωνίας είχε κουραστεί από την πολεμική προσπάθεια που είχε ξεκινήσει χρόνια πριν με τους βαλκανικούς πολέμους.

Σε αυτές τις συνθήκες δημιουργήθηκε μια αντιβενιζελική συμμαχία, με ηγέτη τον **Δημήτριο Γούναρη**, που υποσχόταν τον τερματισμό του πολέμου και την απαλλαγή από τη «βενιζελική τυραννία», όπως χαρακτήριζε τη διακυβέρνηση Βενιζέλου.

Καθώς το πολιτικό κλίμα ήταν ήδη τεταμένο, ο αιφνίδιος θάνατος του Αλέξανδρου, που εκτελούσε χρέη βασιλιά, μετέτρεψε τις εκλογές σε άτυπο δημοψήφισμα για την επιστροφή ή όχι του εξόριστου Κωνσταντίνου στην Ελλάδα.

Στις εκλογές που έγιναν τον **Νοέμβριο του 1920** **οι Φιλελεύθεροι ηττήθηκαν**.

Αμέσως ο Βενιζέλος έφυγε από την Ελλάδα.

Η νέα φιλοβασιλική κυβέρνηση οργάνωσε δημοψήφισμα για την επιστροφή ή όχι του Κωνσταντίνου.

Το υπερβολικά υψηλό ποσοστό υπέρ του Κωνσταντίνου δημιούργησε βάσιμες υποψίες για νοθεία. **Τον Δεκέμβριο του 1920 ο Κωνσταντίνος επανήλθε.**

1920 φεύγει
από την
Ελλάδα

1. Η απόφαση για συνέχιση του πολέμου μετά τον Νοέμβριο του 1920

Αν η επιστροφή του Κωνσταντίνου και οι μεταβολές στον κρατικό μηχανισμό ικανοποιούσαν δύο από τα αιτήματα που εμπεριείχε η λαϊκή ετυμηγορία της 1ης Νοεμβρίου, αγνοήθηκε εντελώς το βαθύτερο νόημά της, δηλ. η άρνηση του πολέμου και η προσδοκία της αποστράτευσης. Η αντιβενιζελική ηγεσία χειρίστηκε το μικρασιατικό ζήτημα σαν να μην υπήρχε άλλη επιλογή από τη συνέχιση και την κλιμάκωση της εκστρατείας. Παγιδεύθηκαν έτσι σε ένα αλυτρωτικό εγχείρημα, που τους ήταν ξένο. Γ. Μαυρογορδάτος, «Οι πολιτικές εξελίξεις», Ιστορία του νέου ελληνισμού, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, τόμ. 6ος, σ. 27-28.

Διπλωματικές επιτυχίες του τουρκικού κινήματος αντίστασης

Παράλληλα, οι Δυνάμεις της Αντάντ είχαν αρχίσει να επανεξετάζουν τη στάση τους διαβλέποντας τη δυνατότητα του κεμαλικού κινήματος να είναι ο νικητής της σύγκρουσης.

Η επιστροφή του Κωνσταντίνου, πολέμιου της Αντάντ στα χρόνια του Α' Παγκόσμιου πολέμου, λειτούργησε ως πρόφαση για τις Δυνάμεις, ιδίως για τη Γαλλία και την Ιταλία, ώστε να αναθεωρήσουν τη στάση τους απέναντι στην Ελλάδα.

Έτσι, ο **Κεμάλ**, αφού υπέγραψε συμφωνία συνεργασίας με τη Σοβιετική Ένωση (Μάρτιος 1921), προχώρησε στην υπογραφή σειράς συμφωνιών με τη Γαλλία (Μάρτιος και Οκτώβριος 1921) και την Ιταλία (Μάρτιος 1921) **που προέβλεπαν την αποχώρηση των στρατευμάτων τους από τη Μικρά Ασία με αντάλλαγμα την παραχώρηση προνομίων και διευκολύνσεων από την κεμαλική Τουρκία**. Μετά απ' αυτά, οι ελληνικές προσπάθειες είχαν πλέον μόνο την αγγλική στήριξη, και αυτή σε διπλωματικό, κυρίως, επίπεδο.

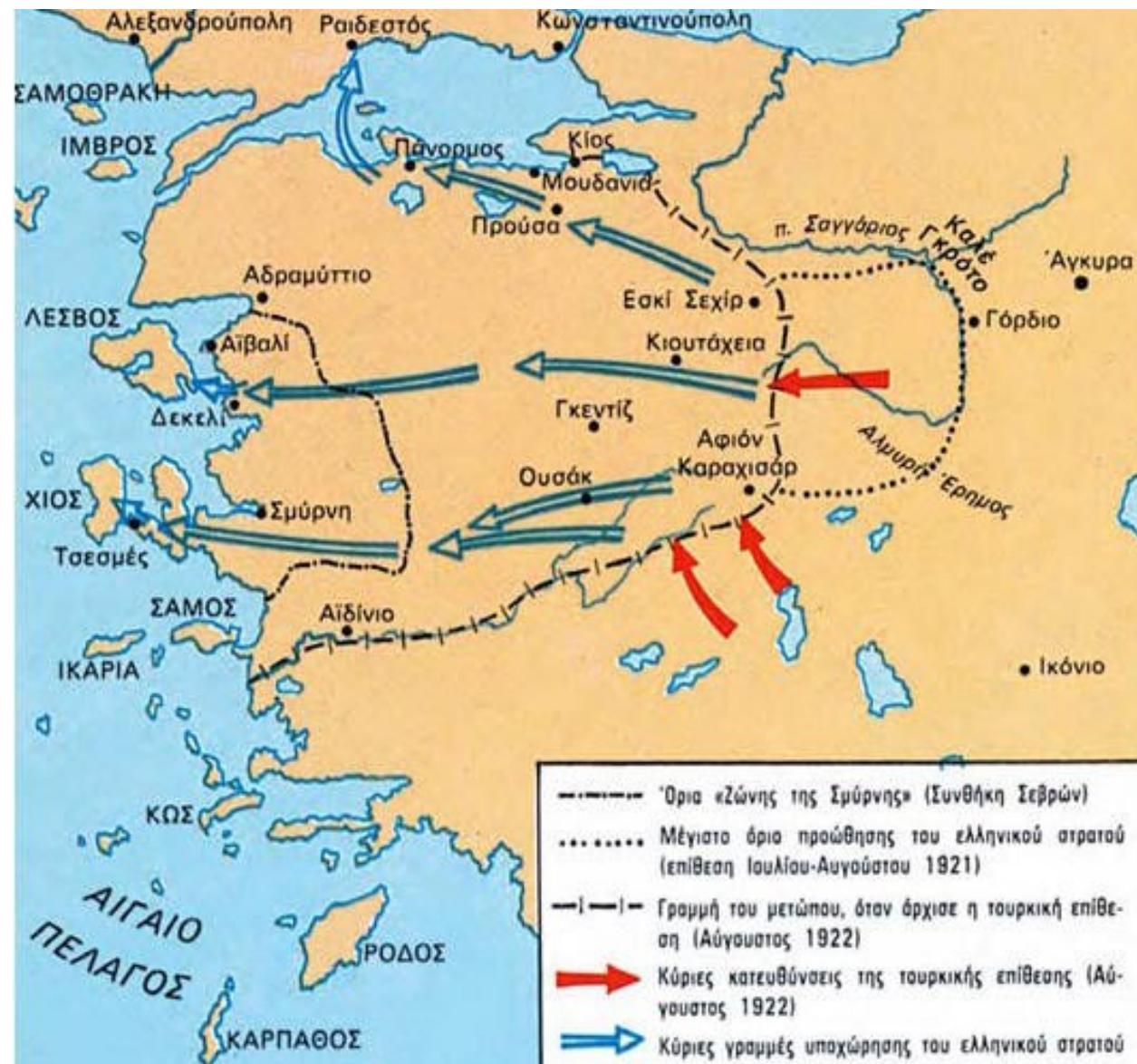
Οι εξελίξεις έως τον Αύγουστο του 1922

Η νέα φιλοβασιλική κυβέρνηση δεν τήρησε την προεκλογική της υπόσχεση για τερματισμό του πολέμου.

Ο Κωνσταντίνος και η νέα πολιτική ηγεσία πίστευαν ότι η νίκη ήταν κοντά και γι' αυτό αποφάσισαν να συνεχίσουν τον πόλεμο.

Μάλιστα, ο Κωνσταντίνος πήγε ο ίδιος στη Μικρά Ασία. Το καλοκαίρι του 1921, τα ελληνικά στρατεύματα πραγματοποίησαν μεγάλη επίθεση, που κόστισε χιλιάδες νεκρούς και τραυματίες, φτάνοντας μέχρι τον ποταμό Σαγγάριο, λίγα χιλιόμετρα πριν την Άγκυρα.

Συνάντησαν, ωστόσο, ισχυρή αντίσταση και υποχώρησαν στη γραμμή που οριζόταν από τις πόλεις Εσκή Σεχίρ-Κιουτάχεια-Αφίόν Καραχισάρ. Εκεί παρέμεινε το μέτωπο τον επόμενο ένα χρόνο.

«Οι όροι του παιχνιδιού είχαν αντιστραφεί»

Ο **Κεμάλ**, ενισχυμένος οικονομικά, διπλωματικά και στρατιωτικά, εμφανιζόταν αδιάλλακτος.

Την ίδια στιγμή στην Αθήνα ενισχύονταν οι αντιπολιτευτικές φωνές (ο Αλ. Παπαναστασίου και έξι συνεργάτες του δημοσίευσαν, τον Μάρτιο του 1922, το **Δημοκρατικό Μανιφέστο**, στο οποίο ασκούσαν κριτική στις βασιλικές επιλογές) και οξυνόταν η οικονομική κρίση.

Σε αυτές τις συνθήκες, οι κυβερνήσεις της Αθήνας αναζητούσαν στο εξωτερικό διπλωματική και οικονομική στήριξη, αλλά δίχως αποτέλεσμα.

Ἡ Ἑλλάς δὲν εἶνε βασιλικὸν τιμᾶριον.
Εἶνε δημοῦργημα τοῦ ἀνέμματος, καὶ μόχθου
καὶ τῶν ἀγώνων τῶν γένων καὶ καὶ δὲν
ἵστανται νὰ γίνῃ ἀνεκτὸν νὰ θυσιασθῇ
καὶ τὸ ἱεράχιστον τῆς ψυχῆς χάριν
σπουδαίων βασιλικῶν συμφερόντων.

(Καὶ τὸ δημοκρατικὸν παν-
γιστεῖον τῆς 12 Φεβρουαρίου
1922)

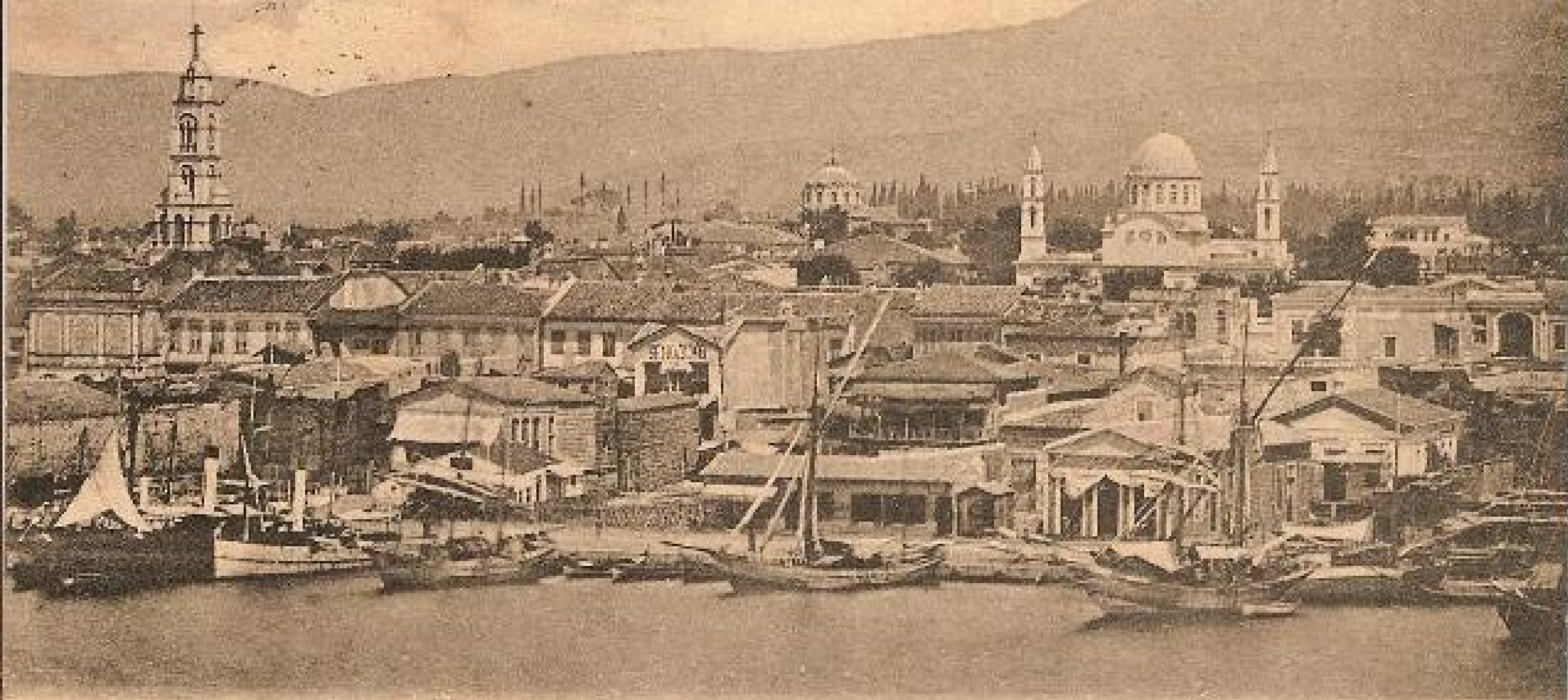
Δημοκρατικὸν

Η καταστροφή

Στις 13 Αυγούστου εκδηλώθηκε η τελική τουρκική επίθεση. Λίγο μετά η ελληνική άμυνα κατέρρευσε και άρχισε η υποχώρηση. Στις 27 Αυγούστου οι κεμαλικοί μπήκαν στη Σμύρνη. Η πόλη παραδόθηκε στις φλόγες, οι Έλληνες και οι Αρμένιοι κάτοικοί της στη σφαγή. Η ήττα του ελληνικού στρατού σήμανε και το τέλος του μικρασιατικού ελληνισμού. Όσοι Έλληνες σώθηκαν πήραν τον δρόμο για την προσφυγιά.

Vue Générale — Totalansicht

Smyrne

Salute tantissimi Enrico